

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

2-'96

De weg Wouwse Plantage - Huijbergen

In het eerste nummer van De Vierschaer van 1995 heeft Jos Cuijpers een interessant artikel geschreven over de opmerkelijke breedte van de Plantagebaan. In het artikel worden twee mogelijke verklaringen voor deze weinig gangbare structuur opgeworpen, die te herleiden zijn naar de motieven van de stichter van het dorp, Baron de Caters.

Wellicht zou het zo geweest kunnen zijn dat De Caters de Plantagebaan zou willen gebruiken voor vervoer van materialen van en naar zijn steenfabriek, aan de andere kant zou de breedte van de straat verklaard kunnen worden door meer mondaine voorbeelden van brede boulevards, die De Caters voor ogen gehad zou kunnen hebben¹⁾. In dit kader is het aardig te memoreren dat de aanleg van de hoofdstraat aanvankelijk onderdeel uitmaakte van de plannen een weg van Wouw naar Huijbergen aan te leggen. De "perikelen" rond die aanleg duurden, met onderbrekingen, ongeveer 25 jaar. Een reconstructie ervan laat zien, dat de bemoeienissen van 't Hof beperkt bleven. Dat de heren De Caters en Emsens "*ruimtelijke voorwaardert*" stelden aan hun geldelijke bijdragen is niet uitgesloten, maar wel valt op te maken dat ze een duidelijk belang hadden bij een fatsoenlijke ontsluiting van Wouwse Plantage in de richting van Wouw en Essen. Een weg naar Huijbergen was voor hen qua infrastructuur niet interessant, wel het gegeven dat het een aansluiting in de richting van Essen zou vergemakkelijken. Dat de breedte van de Plantagebaan in ieder geval te maken heeft met economische motieven, zoals de uitbreiding van het tramlijntje, lijkt me redelijk aannemelijk.

Zoals gezegd staat de aanleg van de Plantagebaan niet op zichzelf. Al vanaf 1881 heeft het Wouwse gemeentebestuur de bedoeling een keiweg aan te leggen van Wouw via de Plantage naar Huijbergen. Pro-

bleem is evenwel dat men graag ziet dat anderen de weg betalen. In 1883 wordt duidelijk dat het gemeentebestuur van Huijbergen niets voor zo'n weg voelt: de burgemeester van deze gemeente schrijft de Wouwse gemeenteraad dat de gevraagde bijdrage van 6300 gulden *"de draagkracht van zijn gemeente zeer ver te boven gaat, zodat van de aanleg wordt afgezien"*. Van Baron de Caters hoeft men evenmin veel te verwachten. Weliswaar is de weg op zijn landgoed gepland maar hij is niet genegen 40% van de kosten te dragen. Wel ziet hij kennelijk voordeel in een betere weg, maar ontsluiting richting Huijbergen is voor De Caters van ondergeschikt belang. Zijn uitvalswegen moeten zich voornamelijk concentreren op vervoer van hout en stenen naar Wouw met het spoorknooppunt van Roosendaal als achterland en op België, waarvoor hij graag verbindingen ziet met Essen en Kalmthout.

Een keiweg van *"het dorp Plantaadje langs den Hil tot het dorp Wouw"* is hem dus wel iets waard, want de weg schijnt zelfs voor voetgangers al niet bruikbaar te zijn, laat staan voor transport. Hij is bereid 2000 gulden neer te tellen als de gemeente Wouw genegen is een weg naar de Plantage aan te leggen. Staande de vergadering besluit de gemeenteraad dit aanbod te accepteren en de provincie te vragen 60% van de kosten voor zijn rekening te nemen².

De definitieve besluitvorming laat vervolgens nog op zich wachten. De kosten van de weg worden geraamd op 46.545 gulden, waarin Gedeputeerde Staten niet voor de gevraagde 60 maar slechts voor 40% bij willen dragen. Een lobby van de burgemeester en een hernieuwd verzoek in het najaar heeft niet het gewenste resultaat. De provinciale bijdrage is en blijft 40%, dus voor het Wouwse gemeentebestuur wordt het kiezen of delen. Na een, voor die tijd, heftig debat moet de burgemeester, tegenstander van de weg vanwege de hoge kosten, in het stof bijten. Met 7 tegen 2 stemmen wordt besloten de weg, ongeacht de kosten, aan te leggen³. Een half jaar nadien komt het besluit tot uitvoering. In de Grondwet van 24 april 1885 valt te lezen : *"Met het leggen van den keiweg van Wouw naar Wouwsche Plantage is reeds een krachtig begin gemaakt en belooft een spoedige voltooiing. Hierdoor is de correspondentie tusschen het kerkdorp en het moederdorp welke*

des winters zeer gebrekkig is, veel gemakkelijker geworden. Eere aan de raad van Wouw⁴⁾.

Mislukt

Met de aanleg van de weg van Wouw naar de Plantage verdwijnt de verbinding met Huijbergen in de vergeethoek. Na het gereedkomen blijft het lange tijd stil totdat Commissaris van de Koningin Van Voorst tot Voorst op 2 mei 1896 een werkbezoek aan Wouw brengt. Bij de ontvangst zijn ook de raadsleden aanwezig en blijkbaar wisselt J.B. Raaijmakers met de Commissaris van gedachten over een weg naar Huijbergen, want in de julivergadering van de raad stelt hij door Emsens hierover aangesproken te zijn en te weten dat Emsens en de gemeente Huijbergen hieraan bij willen dragen. Het contact tussen Raaijmakers en de Commissaris is bij burgemeester Daverveldt in ieder geval niet in goede aarde gevallen, want hij zegt het vreemd te vinden dat een raadslid hierover de Commissaris aanspreekt: Emsens had zich gewoon tot B. en W. moeten wenden. Hoewel Raaijmakers vol blijft houden dat de Commissaris hem gezegd heeft dat Wouw niet te lang met de plannen moet wachten, omdat de kans groot is dat de provincie een goede subsidie geeft, aangezien er dat jaar maar weinig wegen aangelegd worden, heeft zijn initiatief geen kans van slagen. De meerderheid van de raad vindt de geraamde kosten (36.000 gulden) te hoog, de weg van weinig nut voor Wouw en ziet op tegen het onderhoud⁵⁾.

Subsidie

Hiermee verdwijnt de verbinding opnieuw in de vergeethoek, totdat de gemeente Huijbergen begin 1900 het plan opvat om alsnog een weg tot de Plantage aan te leggen, mits Wouw bereid is de aansluiting op eigen grondgebied te realiseren. Verschillende raadsleden opperen dat het mosterd na de maaltijd is: de discussie is al eerder gevoerd en Huijbergen wilde absoluut niet meedoen. Het is dan weer datzelfde, plaatselijke, raadslid Raaijmakers, dat een ferm pleidooi houdt om toch mee te werken. Hij heeft zelf de weg opgemeten en verwacht dat de kosten voor Wouw 42.000 gulden gaan bedragen. Wanneer de provincie 60%

subsidieert en Emsens zijn toezegging gestand doet om 5.000 gulden bij te dragen, blijft er maar zo'n 5.000 gulden voor rekening van de gemeente Wouw. Hij vindt dat het tijd is de zaak af te handelen,

"want wanneer de heer Emsens wordt aangeslagen in de vermogensbelasting, wat niet onmogelijk is, dan zal hij vertrekken en zodoende zal de gemeente nimmer meer f 5000 subsidie worden aangeboden".

Na een uitgebreide beraadslaging, waarin zelfs geopperd wordt Huijbergen 3.000 danwel 4.000 gulden subsidie te geven als deze gemeente de hele weg aan wil leggen, wordt met 7 tegen 4 stemmen besloten eerst maar eens samen met die gemeente een subsidie aan te vragen:

"worden de kosten te hoog of is de subsidie te laag, dan is de gemeente nog aan niets gebonden".

Emsens

Van verdere planvorming komt voorlopig weinig, temeer omdat Emsens toch weinig waarde aan de verbinding hecht. Uit gesprekken, die B. en W. met hem voeren blijkt dat Emsens alleen maar belang heeft bij een weg naar Essen.

"Emsens vindt het goed als de weg er komt en ook als de weg er niet komt, want hij kan gebruik maken van zijn spoortje", aldus burgemeester P. Daverveldt in de raadsvergadering van 7 september 1900.

En een paar vergaderingen later, het is dan inmiddels begin 1901, weet het Wouwse college meer te melden: het belang van Emsens is niet zozeer de weg zelve, want hij heeft rytuigen en een trammetje, maar wel dat de Belgische minister van Openbare Werken hem beloofd heeft dat een *"tak van de Calmpthoutschen Hoek"* aangelegd wordt naar deze weg, wanneer die tot stand komt. Voor wat Emsens betreft komt de

weg zeker niet langs het landgoed te liggen, eventueel wil hij dat wel toestaan, maar dan trekt hij zijn subsidie in.

"Als de weg door de bossen gaat, dan zal hij zelf door de Kriekendreef een klinkerweg tot aan het hof leggen", weet wethouder Luijckx⁶⁾.

Al met al gaan de voorbereidingen niet van een leien dakje. G.S. willen een aanvraag voor subsidie pas in behandeling nemen als er een bestek is, en de voorbereiding daarvan door wegenbouwer Crefcoeur kost geld. Een deel van de raad vindt voorbereidingskosten weggegooid geld, als geen zekerheid bestaat over de realisering ervan. Bovendien ruziet Wouw met Huijbergen over de vraag of een eventuele bijdrage van Emsens alleen voor Wouw is dan wel voor beide gemeenten. Een en ander geeft het Huijbergse gemeentebestuur zelfs aanleiding een boze brief richting Den Bosch te sturen, waarin gemeld wordt dat de gemeente Wouw *"niet erg geneigd schijnt mee te werken tot het verkrijgen van de kunstweg"*. Eind 1900 besluit een meerderheid van de gemeenteraad verder te gaan met de voorbereidingen, maar dan vindt men de door Crefcoeur gevraagde voorbereidingskosten van 2% weer aan de veel te hoge kant. Inmiddels is de verdeeldheid binnen de raad en de besluiteloosheid zo groot, dat het onderwerp nagenoeg elke vergadering in verschillende varianten aan de orde komt. Het eind van het liedje is dat in februari 1901 geen meerderheid meer te vinden is: de stemmen staken. Wat er daarna gebeurt is niet helemaal duidelijk, maar wel dat het voorstel om het bestek te maken een maand later unaniem aangenomen wordt!

Provincie

De inspanningen hebben resultaat, want op 20 november 1901 besluiten Provinciale Staten een bijdrage te geven van 85% in de kosten van *"aanleg en eenjarig onderhoud van een kunstweg van het gehucht Overberg onder Huijbergen naar het gehucht Pindorp onder Wouw"*. Voorwaarden daarbij zijn ondermeer dat de kosten maximaal 44.000

4

gulden mogen zijn, dat de weg bestraat wordt met *"geen mindere keisoorten dan grès, zesde soort, of graniët, vierde soort"* en dat de aanbesteding niet plaats mag hebben, voordat de gronden in eigendom zijn en de tolheffingen op de weg van Hoogerheide naar Huijbergen afgekocht zijn.

Maar nog duurt het geruime tijd, voordat echt aan de weg begonnen kan worden. Er is nog wat "gesteggel" met Emsens over het planten en rooien van bomen, omdat deze in de lijn moeten blijven staan, waarin ze nu staan. Ook moet er nog een legger (kadastraal register) van de weg gemaakt worden, waartegen bezwaren ingebracht kunnen worden. Die komen er niet en op 31 januari 1903 komt de Wouwse gemeenteraad in een extra vergadering bijeen, waarin besloten wordt vast te stellen de legger van de openbare weg in de gemeente, genaamd

"Aardenweg van Pindorp door de Wouwsche Plantage over de Torendreef en gedeeltelijk over de Lindendreef naar de grens met de gemeente Huijbergen, met eene afsnijding op perceel sectie H nr. 705 der gemeente Wouw".

Aanbesteding

Op 28 april 1903 vindt de aanbesteding plaats. De Wouwse aannemer Louis Raaijmakers schrijft in voor f 44.500 als met greskeien en f 47.200 wanneer met graniëtkeien gestraat moet worden. Mattheus Bakkeren uit Princenhage vraagt f 48.900 als met *"porfier of quenast"* danwel *"recoupins façonnés"* gestraat wordt. Het heropent de discussie in de raad, want laat nu net Huijbergen besloten hebben de weg met laatst genoemde soort aan te leggen, terwijl een deel van de Wouwse gemeenteraad, J.B. Raaijmakers, broer van de inschrijver, voorop van mening is dat de greskeien minstens twee mensenlevens meegaan en veel goedkoper in onderhoud zijn. Hij brengt de vele pogingen in herinnering om de weg aangelegd te krijgen en vindt dat

"men nu niet zo dwaas moet zijn om zoveel geld bij te leggen als men voor minder een evengoede weg kan krijgen".

Maar even zo dwaas zou het volgens burgemeester Daverveldt zijn als Wouw geld aan de weg overhoudt. Immers, een rekensommetje leert dat wanneer van de goedkoopste soort gebruik gemaakt wordt de kosten voor rekening van Wouw f 4.566,75 zijn en als men daar dan de toegezegde bijdrage van 5.000 gulden van Emsens vanaf trekt, krijgt Wouw gratis en voor niks een weg en houdt er bovendien een dikke 400 gulden aan over: *"dit kan niet de bedoeling van de Staten geweest zijn"*. Waarna uiteindelijk besloten wordt toch maar voor de duurste soort te kiezen en de weg te gunnen aan Bakkeren.

Overigens probeert Raaijmakers uiteindelijk toch nog zijn gelijk te halen met een paar "katten" achteraf. Op 1 augustus 1903 zegt hij in de gemeenteraadsvergadering dat hij de weg nagezien heeft en daarbij opgemerkt heeft dat er met kleinere keien gestraat werd. Hij heeft persoonlijk opdracht gegeven geen kleine keien meer te gebruiken. Bovendien heeft hij een laagte in de weg gezien. Burgemeester Daverveldt doet dit maar af met de opmerking dat hij onlangs ook nog op de weg geweest is, maar dat hij niet heeft kunnen constateren dat er met kleinere keien gewerkt werd⁷.

Dussen, december 1995

HENK HELLEGERS

Noten:

1. De Hoofdstraat van Wouwse Plantage, Jos Cuijpers, De Vierschaer 1-'95.
2. Het Wouwse gemeentebestuur honderd jaar geleden, Henk Hellegers, De Vierschaer 2-'84
3. Het Wouwse gemeentebestuur anno 1884, Henk Hellegers, De Vierschaer 4-'84.
4. Wouw in het nieuws anno 1885, Henk Hellegers, De Vierschaer 4-'85.
5. Notulen gemeenteraad 25-6-1896.
6. Notulen gemeenteraad 1900, 1901
7. Notulen gemeenteraad 1903.

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankencentrale "Wouw" B.V.

